

Hodnocení vedoucího práce Petra Pitharta

diplomová práce

Kirilla Ščeblykina

Pokušení neliberální demokracie v postkomunistické Evropě

Práce splňuje všechny technické náležitosti: čas odevzdání, rozsah, citační pravidla, seznam použité literatury a internetových odkazů

Vznikala delší dobu, autor její promyšlené teze prezentoval na semináři Katedry k metodice diplomových prací. Již tehdy mne zaujal poučeným, vyzrálým přístupem.

Diplomová práce má logickou, přehlednou strukturu. Obecná část je vypracovanější (jako kdyby ji autor věnoval více sil nebo spíše času), Zvláštní část, zaměřená na vývoj v Polsku a Maďarsku, je „useknutá“ okamžikem, kdy byly aktivovány článek 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii. Je to logické, i když by bylo zajímavé znát autorův názor na další možný vývoj – jak v Unii, tak v dotčených státech. Určitě je třeba pochválit výklad „omylu“ Fukujamy – málokde v naší literatuře lze se setkat s tak „spravedlivým“, nezjednodušeným výkladem Fukujamova myšlení, které se traktuje jako zcela pomýlené heslo.

Postrádám vysvětlení, proč autor k dané problematice zvolil přístup (metodologii) zrovna Wolfganga Merkela – ne, že by vedoucí práce měl k tomu výhrady. Snad měl alespoň stručně nastínit jiné přístupy, spojené zpravidla s jinou terminologií.

Je nemožné práci vytknout nějaký zásadní nedostatek. Obeznamenost s odbornou literaturou je imponující, se závěry práce se její vedoucí ztotožňuje.

Přesto neodolá a přidává několik otázek:

V čem spočívá ono pokušení? Kdo je pokoušen, kteří jsou pokoušeni? Proč jsou pokoušeni? Lze odpovědět banálně: věčnou, neměnnou přitažlivostí, lákavostí snadného vládnutí, co možná bez kontroly, co nejdéle, ve skrytu... To je jistě pokušení konstantní. Ale je tohle to dnešní pokušení? Či spíše „pokoušení“?

A tedy: kdo je pokoušen, čím, proč? Jen ti u moci? Proč leckde přestává být liberální demokracie žádoucnějším způsobem spravování obecných záležitostí? Proč se odvrácení od liberální demokracie setkává s více než částečným přijímáním, tedy nejen u těch u moci?

Čím jsou zkrátka „pokoušení“ i ti bez moci?

Anebo jde také – v jaké míře – o odpudivost některých důsledků liberální demokracie? Chybí mi důkladnější rozbor slabin liberální demokracie, zpronevěřování se jejím maximám, její slabínám, tím, čím zklamává, odrazuje?

Pokoušení mocných má zřejmě svůj pandán (doplňující...) v odrazování .

Orbánovo záměrně zesílené adjektivum „iliberální“ demokracie, je, zdá se mi, agresivnější, sebevědomější, asertivnější variantou adjektiva toliko „neliberální“ (demokracie); poukazuje na odpudivé důsledky současné liberální demokracie, nikoli jen na triviální výhody (z hlediska vládnoucích) té neliberální. Liberální demokracie před nástupem planetární globalizace (po konci bipolárního světa a prudkém rozvoje internetového obchodování především investičních bankovních domů) na tom byla mnohem lépe – bylo tehdy mnohem obtížnější ji kritizovat za to, co negativního způsobuje, resp. umožňuje.

Autor některé takové důsledky a odpudivé praktiky (gerrymandering, zneužívání dekretálních pravomocí výkonné moci) zmiňuje, ale, zdá se mi, že to není úplně a tedy přesvědčivé. Spíše jde o to, že liberální demokracie zřejmě není s to korigovat důsledky volného trhu v globalizujícím se prostředí planety, čím třeba myslet absurdní zvětšování rozdílů v příjmech, upadající regiony, a psychologické důsledky těchto trendů (pocity opuštěnosti, zapomenutosti, ano zrazenosti mnohých). Jako kdyby „analogové“ metody zastupitelské demokracie a jejích vyspělých nuancí (liberální demokracie, konstitucionální liberalismus) nestačily zvládat neblahé situace, vznikající v době „digitální“.

Vedoucí práce má od začátku pochybnosti o názvu práce (mluvil o tom na zmíněném semináři): „Pokoušení“ zpravidla poukazuje k nějaké pokleslosti, k „hříchu“, tedy k něčemu špatnému („...a neuvod' nás v pokušení...“), tady ale může jít spíše než o pokušení o přitahování k nějakému domnělému dobru, k naději.

Když ale „pokušení“, pak v 7., nikoli ve 2. pádu. Neměla by se práce jmenovat spíše „Pokoušení (event. pokoušení) neliberální demokracií“? Tedy pokoušení kým, čím? Ne „koho, čeho?“. Tím by se ovšem celá perspektiva problému poněkud měnila.

Autor by měl provést důkladnější korekturu textu (zbytečné malé chyby).

Bez zaváhání navrhuji ocenit práci známkou „výborně“.

V Praze, 26. listopadu 2019

doc. Petr Pithart

vedoucí práce